

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПІВНІЧНИЙ (АРКТИЧНИЙ) ФЕДЕРАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. В. ЛОМОНОSOBA

МОВА. СВІДОМІСТЬ. КОНЦЕПТ

Збірник наукових праць

Випуск 6

УДК 81'1(08)

ББК 80

М 74

Затверджено Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 7 від 24 червня 2010 р.).

Рецензенти:

Габідулліна А. Р., *д-р філол. наук, проф.*

Дербеньова Л. В., *д-р філол. наук, проф.*

Редакційна колегія:

Молодиченко В. В., *д-р філос. наук, проф.*; **Білоусенко П. І.**, *д-р філол. наук, проф.*; **Сіماشко Т. В.**, *д-р філол. наук, проф.*; **Піменова М. В.**, *д-р філол. наук, проф.*; **Коноваленко Т. В.**, *канд. пед. наук, доц.*; **Митяй З. О.**, *канд. філол. наук, доц.*; **Хомчак О. Г.**, *канд. філол. наук, доц.*; **Бабакова О. В.**, *канд. філол. наук, доц.*; **Черненко І. М.**, *ст. викладач*

М 74 Мова. Свідомість. Концепт: зб. наук. статей / відп. ред. О. Г. Хомчак. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – Вип. 6. –273 с.

ISBN 978-617-7346-25-7

До збірника ввійшли наукові праці, присвячені актуальним питанням філології. Дослідники різних фахових рівнів ставлять і розв'язують проблеми широкого наукового діапазону. Основні положення статей були обговорені на IV Міжнародному науковому семінарі «Концептуальні проблеми функціонування мови в полікультурному просторі» (30 березня 2016 року) в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.

Збірник призначений для фахівців і широкого кола читачів, що цікавляться актуальними проблемами філології.

Відповідальність за достовірність та оригінальність поданих матеріалів (фактів, цитат, прізвищ, імен, результатів досліджень тощо) покладається на авторів.

ISBN 978-617-7346-25-7

УДК 81'1(08)

ББК 80

©Хомчак О.Г., відп. ред., 2016

ЗМІСТ

КОМУНІКАТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

<i>Бульгина Е. Г.</i> Парадигматические отношения лексических единиц с семантическим признаком 'Time'	9
<i>Верещагина Е. Ю.</i> Компонентный состав немецких фразеологизмов межличностной семантики	12
<i>Денисенко П. В., Фуклева В. В.</i> Особенности функционирования эмотивной лексики в художественных творах	15
<i>Срмоленко С. І., Чупрун Л. Л.</i> Семантико-граматичні параметри вокатива в сучасній українській літературі	17
<i>Жигоренко І. Ю.</i> Підходи до аналізу мовної особистості у роботах Ю. М. Караулова.....	21
<i>Ільченко І. І.</i> Топонімічна парадигма в художньому просторі роману Р. Іванченко «Гнів Перуна».....	25
<i>Крисевич О. А.</i> Мовологічне аріо як ризикомод соціальної варіативності сучасних мов.....	29
<i>Лаздиш С. П.</i> Складання міжнародних терміноелементів як один із способів творення композиційних термінів залізничної галузі	33
<i>Миснік Ю. О.</i> Адаптація як об'єкт лінгвістичного дослідження	36
<i>Міткова О. Ф.</i> Спосередність індивідуально-авторських неологізмів у постічно-публіцистичній творчості В. А. Чабаненка.....	39
<i>Нифанова Т. С.</i> Сопоставительное изучение семантически осложненных образов (на материале английского и французского языков)	42
<i>Пачева М. С.</i> Абревіатури у мові сучасної україномовної преси	48
<i>Рябуха Т. В., Гостищева Н. О., Харченко Т. І.</i> «Голландські» ксеноніми в англійській мові	53
<i>Сивелова Л. А.</i> Труд как дискурсивно-тематическая доминанта диалектной речи.....	57

Сіроштан Т. В., Алексєєва Г. В.

Категорія абстрактності в сучасній українській мові 61

Сташкевіч А.

Освітній вимір польської мови у полікультурному середовищі України..... 64

КОНЦЕПТОСФЕРА ТА МОВНА КАРТИНА СВІТУ

Абдуласєва С. Р.

Концепт *сонце* в мовній свідомості сучасних носіїв української мови
(на основі асоціативного експерименту) 70

Абрамович І. М.

Експериментальне вивчення концепту *дорога* в мовній
свідомості студентів..... 73

Бешилей О. В.

Інтеграція лінгвокогнітивного та лінгвостатистичного методів
дослідження концепту 75

Ганелі Т., Гостєва К. К.

Концепт як мовно-ментальна категорія 78

Ковальчук Н. Д.

Слово як дух нації в контексті української літератури..... 81

Колісник А. І.

Концепт «Tod» в романі Б. Келлермана «Totentanz» 85

Кононенко М. О.

Вербалізація макроконцепту *родина* в шкільних підручниках
з української мови 89

Маслова М. Н.

Синонимия и дублетность единиц научной периферии денотативного
класса <ветер> на этапе становления терминологических систем 94

Морозова Н. С.

«Снежные» метафоры в русской поэзии XVIII – XXI вв. 98

Назаренко І. В.

Співвідношення концептуальної і мовної картини світу в лінгвістиці..... 102

Петров О. О.

Номінативне поле концепту *скупість* та його фразеологічна об'єктивація
у британській, німецькій, українській і російській лінгвокультурах 106

Симашко Т. В.

Денотативный признак как показатель формально-семантической
общности единиц и как имя класса..... 110

<i>Хомчак Е. Г., Спасенко О. В.</i> Метафорическое поле концепта <i>красота</i>	118
<i>Юрченко О. В., Синегіна Є.</i> Засоби вербалізації концепту <i>Україна</i> у мові поетів другої половини XX століття (на матеріалі номенів дерев).....	120

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ФЕНОМЕН АВТОРСЬКОЇ МОДЕЛІ СВІТУ

<i>Азарова Є. С., Огульчанська О. А.</i> Своєрідність хронотопу у романах Анатолія Свидницького «Любораньки» і Теодора Фонтане «Effi Briest».....	124
<i>Анйценко І. М.</i> Ізасмодія дискурсних зон персонажа і наратора у фактурі художнього тексту.....	127
<i>Апрошенко Г. І., Батанцева Т. А., Нікольська І. С.</i> «Україна не забувається»: історичний хронотоп у творах Адріана Каценка для дітей.....	130
<i>Апрошенко Г. І., Посуцько Г. С., Хижняк Т. М.</i> Реалістична основа художніх образів та символів у піснених повтореннях Мелітопольщини.....	134
<i>Васкан Н. Ф.</i> Епістолярій Максима Ризьського: до проблеми творчого саморозкриття поета.....	138
<i>Сторожа Ю. М., Пінкіна Ю. Г.</i> Позиція Люка Дашвар у фокусі літературознавчих інтерпретацій.....	141
<i>Зелужина А. Є.</i> Онтологізація твору мистецтва у пізній філософії М. Гайдеггера.....	144
<i>Землянська А. В., Стрілець О. В.</i> Опозиція «війна / мир» у художньому просторі малої прози О. Деркачової (на матеріалі збірки «Трикожанні метелики»).....	147
<i>Зотова В. Г., Зіненко Н. Ю.</i> Художні моделі внутрішньо-психологічного буття персонажів у романі Ірен Роздобудько «Якби».....	151
<i>Зотова В. Г., Палкіна В. О.</i> Наративні моделі та їх художньо-часовий аспект у романі В. Єшкілева «Усі кути трикутника».....	154
<i>Консьїцева Л. П., Дрібноход І. О.</i> Структуротворчі модули змістової організації художнього тексту.....	157

Копейцева Л. П., Міц К. С. Теоретичні аспекти дослідження часопростору у вітчизняному та зарубіжному літературознавчому дискурсі	161
Мещанский А. Ю. Естетика жестокости в драматургии В. Сигарева	164
Назарець В. М. Історичні витоки та художня трансформація адресованості в комунікативній структурі поетичного твору	167
Насалевич Т. В., Луханова А. М. Розвиток образу головної героїні роману У.С. Моєма «Theatre»	172
Пальоха Г. О. Семіотика пейзажу в поетичному доробку Лесі Українки	175
Першина О. В. Художньо-філософський простір в романі В. Домонтовича «Доктор Серафікус»	179
Просіна К. М., Огульчанська О. А. Своєрідність хронотопу у романах Івана Багряного «Людина біжить над прірвою» та Е. М. Ремарка «Zeit zu leben und Zeit zu sterben»	183
Фоменко Е. Г. Самоподобие Самопознания-Самостановления-Самовыражения	186
Харченко В. К. Каталоги и жанр: феномен перечисления в родословном дискурсе	194
Шарова Т. М., Лінькова Т. А. Сатирико-гумористична творчість К. Гордієнка (на матеріалі повісті «Автомат»)	200
Шарова Т. М., Міюц А. С. Мотив нестримності часового плину у поезії В. Родіонова	204
Шарова Т. М., Таран В. В. Сатиричні прийоми роману К. Гордієнка «Славгород»	209

ПЕРЕКЛАД ЯК ЯВИЩЕ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Антошкіна М. С. Програми для перекладу науково-технічних текстів – допомога чи проблема для перекладача?	215
Бурик Л. М. Труднощі перекладу однокомпонентних науково-технічних термінів з англійської мови на українську в текстах за професійним спрямуванням	218

<i>Срмолова М. С.</i> Підтворення виразних засобів лексики англomовної художньої літератури українською мовою	221
<i>Мушка Т. Ю.</i> Підтворення реалій сфери мистецтва в англо-українських перекладах.....	224
<i>Славутський О. Д., Недайнова І. В.</i> Особливості використання конкретизації при перекладі англomовних новин українською мовою	226
<i>Танчинець І. В.</i> Міжкультурна комунікація та труднощі перекладу	230

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

<i>Копейцева Л. П., Галак Я. О.</i> Сучасні тенденції інтерпретації творчості І. Фанка у літературознавстві та дидактиці	234
<i>Масько К. П.</i> Особливості контент-аналізу в порівнянні з якісними методами	237

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ

<i>Валкова І. В.</i> Застосування інноваційних технологій навчання рідної мови у вищих навчальних закладах	240
<i>Гропа Н. В.</i> Сучасні підходи до формування текстологічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів	243
<i>Коповаленко Т. В., Гончарова О. А.</i> Інноваційна спрямованість практичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови.....	247
<i>Леценко Т. О., Шевченко О. М.</i> Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної	250
<i>Дячина Л. Н.</i> Обычай как средство формирования культуроведческой компетенции учащихся средней школы	253
<i>Дященко К. М.</i> Динамика саморозвиття англоязычної речі у младших школьників	256

1. Колектор із теми «Диалог з текстом»

Немає магії сильнішої, ніж магія слів (А. Франс)

1. Понятійно-категоріальний апарат.
2. Перелік основних ознак тексту (блок-схема).
3. «Паспорт» фахового тексту (за матеріалами текстів В. О. Сухомлинського).
4. Історія розвитку тексту.
5. Педагогічні есе (невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання та не претендує на вичерпне та визначальне трактування теми).

6. Концептуальний аналіз тексту-мініатюри:

РОЗДУМИ ПРО НАСУЩНЕ

Люди вперто вірять в казки, які прийнято називати реальністю.

Я їду по машинному залу турбінного цеху №2 своєї рідної АЕС – і це моя реальність.

У такі хвилини забуваєш про те, що десь поза межами цього гуркоту, шуму обладнання та випарів токсичної оливи існує паралельна реальність. Із шумом, гуркотом транспорту та його токсичними викидами, токсичною і штучною їжею та токсичними і штучними думками недалеких обивателів, що бродять серед свідомих людей у великій кількості. Їх, до речі, було би нелюдро засуджувати за обмеженість. Їхні душі просто ще не прокинулися. Вони сплять летаргічним сном, як холодна душа сплячої красуні, що постраждала від руки примхливої феї. Хто зна – її вибір впав на бідолошину дівчину випадково, наклавши 100-літнє тавро чарівного заклання, чи доля красуні була вже вирішена? Задля того, аби отримати певний життєвий досвід. Хто зна...

Одне я знаю точно. Так само кожна зі сплячих людських душ має пройти свій особистий і неповторний шлях самурая, очистившись від скверни, пройшовши через туман оман та обмеженого світогляду. Аби дійти до фінішу оновленою, модернізованою, гіноюю того, щоб одного разу вільно зайти зранку на чашечку кави до Бога та поділитися з ним щасливими моментами зі свого насиченого щастям і сонцем життя. А Бог щиро порадіє за неї/нього, розкаже парочку свіженьких повчальних притч в тему, які напередодні сам вигадає і скаже, що одна з них – це і є її/його життя (себе, цієї душі), складене з безлічі рескарнацій, яке мало навчити її/його усім премудростям божественної любові та знань.

Так може це і є він? Може це все він – підговорив норавливу фею накласти чарівне заклання на сплячу красуню? (Саша Обрій)

План концептуального аналізу

- Створення словесного портрета слова (на рівні лінгвістичних та енциклопедичних словників).

- У ході читання створюємо «поле асоціацій» методом побудови кластера. Для цього встановлюємо ключове слово тексту, навколо нього «накидаємо» слова або словосполучення, що виражають ідеї, факти, образи, які підходять для визначеної теми.

- Виявляємо в структурі кластера слова-рекації та об'єднуємо їх у тематичні групи. Виділяємо ядро концептосфери (асоціації, які зустрічаються найчастіше), приядерну зону, зони ближньої й дальньої периферії (маловживані асоціації).

- Висновки.

7. Концептуальний аналіз українських прислів'їв (концепти *праця, лінь, добро, зло*).

8. Відгук на прочитану книгу. Відгук повинен містити:

- Відомості про твір у короткій формі: назва книги, її автор, час і місце, де розгортаються події, головний герой оповідання.

- Мету вашої творчої роботи (поділитися враженням про книжку, посперечатися з приводу оцінки героїв твору, поставити проблемне запитання, що виникло під час читання до адресата – того, до кого ви хочете звернутися у своїй роботі – до автора твору, ваших друзів, батьків та ін., та його форму: твір-роздум, нотатки до шкільної газети тощо).

- Теза-думку про твір, підкріплену доказом його справедливості.

- Висновок, у якому дається загальна оцінка розглянутого літературного твору.

9. Колекція «хворих» текстів (з реклами та оголошень).

10. Аналіз дитячих творів, розміщених в підручниках для уроків літературного читання: чи все зрозуміло молодшому школяреві?

11. Зразки текстів різних типів (з творів В. О. Сухомлинського).

12. Бібліографія наукових статей із теми.

II. Рефлексивний коментар

Отже, працюючи з текстами різних типів і стилів мовлення в руслі комунікативно-діяльнісного підходу забезпечується виховання мовної особистості у процесі мовленнєвої діяльності, що передбачає формування комунікативних умінь і навичок майбутніх учителів початкових класів, удосконалюються мовні, мовленнєві, культуромовні, естетичні, творчі вміння й навички, засвоюються стилістичні норми, відбувається підготовка до організації текстотворчої діяльності з учнями молодшого шкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.

2. Болотнова Н. С. Текстовая деятельность на уроках русской словесности: методики лингвистического анализа художественного текста : методич. пособие / Н. С. Болотнова. – Томск, 2002. – 64 с.

3. Болотнова Н. С. Текстовая компетенция и пути ее формирования в школе / Н. С. Болотова // Материалы науч.-практич. конференции-презентации проекта-номинанта открытого регионального конкурса проектов повышения квалификации в сфере образования в рамках Мегапроекта «Развитие образования в России (среднее образование)» института «Открытое общество»: Коммуникативно-деятельностный и текстоориентированный подходы к преподаванию русского языка (Томск, 12 марта 2001г.). – С. 66-76.

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / [за заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : КІС, 2004. – 112 с.

Коноваленко Т. В., Гончарова О. А.

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького*

ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасні тенденції розвитку системи освіти в Україні полягають у її орієнтованості на соціальне замовлення і підсилення зовнішніх та внутрішніх зв'язків. Так, вища педагогічна освіта покликана, насамперед, забезпечити навчальні заклади дошкільної й середньої освіти фахівцями, компетентними у своїй сфері та здатними до вирішення педагогічних завдань будь-якого рівня складності. Зовнішні зв'язки орієнтують фахову підготовку на «високотехнологічний та інноваційний розвиток країни, самореалізацію особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [1]. Внутрішні зв'язки системи освіти мають забезпечити взаємозалежні умови спільного функціонування дошкільної, середньої і вищої освіти. До вищої школи вступають здобувачі освіти, які пройшли перші дві сходинки або принаймні другу. У свою чергу, саме вища школа забезпечує навчальні заклади попередніх двох рівнів фахівцями-педагогами.

На кожному рівні складної ієрархічної структури національної системи освіти існують свої здобутки і проблеми. Останнє десятиріччя особливо чітко виявило проблему якісної

підготовки майбутнього вчителя іноземної мови. Зважаючи на європейську та світову інтеграцію нашої країни, збільшилась потреба населення у знанні іноземних мов, особливо англійської як мови міжкультурної комунікації. Незважаючи на цей факт, фахова підготовка вчителя англійської мови залишилась прив'язаною до застарілих нормативних документів, що втратили чинність.

Проблемі фахової підготовки вчителя іноземної мови присвячено велику кількість досліджень, серед яких роботи С. Андрушко, О. Березюк, М. Аріян, І. Комарової, Ю. Пасова, С. Роман, К. Саломатова, Є. Тарасова, С. Шатілова та інших. У цих та інших дослідженнях науковці подають чимало раціональних ідей, проте кардинальні зміни в сучасній освіті вимагають негайного реагування та вироблення дійових стратегій, які дозволять піднести підготовку вчителя у ВНЗ на якісно новий рівень. Особливий акцент у цій підготовці має бути зроблений на практичній підготовці, адже теоретична підготовка, хоча й створює базис, все ж таки не є достатньою для здійснення ефективної педагогічної діяльності вчителем-практиком. Загальновідомим є факт, що навчальна дисципліна «Англійська мова» спрямована на опанування практичних вмінь англомовного спілкування. Тож фахова підготовка вчителя англійської мови має сприяти створенню комплексу компетентностей у галузі знання предмета та комплексу компетентностей для навчання інших цього знання.

Зважаючи на численні нарікання школярів та їхніх батьків, невдоволення своєю фаховою підготовкою вчителів англійської мови у 2013 році Міністерством освіти і науки України спільно з Британською Радою в Україні було ініційовано реалізацію проекту «Шкільний вчитель нового покоління», метою якого стало вивчення сучасного стану підготовки вчителя англійської мови в Україні, досвіду університетів Узбекистану, Великої Британії та інших країн, а також розробка необхідних документів та матеріалів для удосконалення методичної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови. Робочу групу проекту склали провідні фахівці з восьми ВНЗ України, які готують вчителя англійської мови.

На етапі допроектного дослідження було з'ясовано, що потребує оновлення та зміцнення методична складова підготовки майбутнього вчителя англійської мови відповідно до вимог сьогодення, а саме необхідним є значне збільшення кількості аудиторних годин, відведених у навчальному плані на дисципліну «Методика викладання іноземних мов» для практичних і лабораторних занять. В учасників проекту виникла ідея створення можливостей для вивчення методики наскрізно, тобто упродовж усього терміну навчання у ВНЗ [3].

Першочергові завдання проекту у напрямку вирішення проблеми були сформульовані в описі допроектного дослідження: «Є нагальна потреба переглянути тематичні модулі і привести їх у відповідність до викликів часу, звертаючи особливу увагу на реформу мовної освіти в Україні. Потребують також осучаснення та урізноманітнення форми і методи підготовки майбутнього вчителя англійської мови. Відсутні єдині підходи до оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу «Методика викладання іноземних мов», а саме: різняться такі аспекти контролю, як кількість видів і форм; критерії оцінювання; зміст і кількість питань підсумкового контролю; кількість балів за поточний, проміжний і підсумковий контроль. Об'єктом контролю в основному є теоретичні знання з дисципліни; контроль (зокрема гестовий) спрямований на виявлення другорядних знань, в той час як мало уваги приділено базовим професійно-орієнтованим методичним умінням майбутніх учителів. Відсутні також технології альтернативного оцінювання та самооцінювання, наприклад, EPOSTL (Європейський портфель студента-майбутнього вчителя мов)» [3, с. 56].

Важливо, що під час допроектного дослідження з метою чіткого визначення орієнтирів на очікування суспільства та побудови максимально ефективною моделі практичної підготовки вчителя англійської мови до уваги брались дві групи зацікавлених сторін, тобто стейкхолдерів. Групи учасників чи особи, які отримують безпосередньо

користь від проекту, були визначені «первинними зацікавленими сторонами», а ті, що є важливими для реалізації проекту або ж отримують непряму користь від нього, – «вторинними зацікавленими сторонами». Первинними зацікавленими сторонами виступили учні, які вивчають англійську мову; студенти вищих навчальних закладів; учителі шкіл; викладачі університетів (асистенти, викладачі, старші викладачі, доценти, професори); члени робочої групи проекту. Вторинними зацікавленими сторонами виступили Міністерство освіти і науки України, Управління системи освіти, ректори. Британська Рада та партнери з Великої Британії. Було також визначено інтереси та сподівання кожної з вказаних груп.

Упродовж трьох років, крім допроектного дослідження, яке тривало один рік, робочою групою було розроблено зміст тематичних модулів, критерії й завдання для їх оцінювання, розробки окремих занять, освітній профіль підготовки вчителя англійської мови, організовано чотири школи професійної майстерності для учасників проекту і викладачів ВНЗ. Загалом робочою групою було розроблено зміст 22 модулів, зокрема: Introduction, Psychological Factors in Language Learning, Second language acquisition, Developing Learner Autonomy, Principles of Communicative Language Teaching, Teaching Grammar in Context, Teaching Vocabulary in Context, Developing Intercultural Competence, Teaching Listening, Teaching Speaking, Teaching Reading, Teaching Writing, Planning Teaching, Working with Materials, Error Analysis and Dealing with Errors, Testing and Assessment, Teaching Young Learners, Catering for Special Educational Needs, Classroom Management, Classroom Action Research, Information and Communication Technologies in Learning and Teaching English, Planning for Continuing Professional Development; та об'єднано в макромодулі для поsemестрового упровадження в навчальний процес. Ще один окремий модуль складала педагогічна практика.

Як бачимо, традиційних тем серед розроблених модулів небагато, усі старі та частково нові теми зазнали кардинального перегляду. Нові модулі вдалося розробити за допомоги консультанта з Великої Британії Рода Болайто, фахівців з Британської Ради в Україні Вікторії Іванішевої та Олександра Шаленка. Також значний вплив на змістове наповнення модулів справив досвід, отриманий під час візитів до вищих навчальних закладів Узбекистану і Великої Британії, проходження учасниками робочої групи он-лайн курсів Британської Ради "Steps to Success" та "Teaching Learners with Special Educational Needs".

Крім інноваційного характеру змістового наповнення курсу «Методики викладання англійської мови», слід відзначити й новий формат проведення педагогічної практики. Передбачається, що майбутні вчителі англійської мови матимуть три види практики: observation practice, teacher assistance practice, teaching practice. Змінюється і графік відвідування шкіл: практика-спостереження відбуватиметься один день на два тижні упродовж другого курсу навчання, практика на третьому і четвертому курсах відбуватиметься один день на тиждень. Такий підхід до практики дозволяє зробити її наскрізною та пов'язати її зміст зі змістом конкретних модулів «Методики викладання англійської мови». Усі завдання для педагогічної практики розроблялися робочою групою згідно зі структурою методичного курсу з метою надання практичній підготовці майбутнього вчителя англійської мови максимального акценту.

Для успішної реалізації упровадження розробленого курсу в навчальний процес ВНЗ України та забезпечення методичної підтримки викладачів і студентів робоча група займається підготовкою методичних рекомендацій, планів-конспектів окремих занять, описом схеми і критеріїв оцінювання, написанням глосарію, в якому буде вміщено основні англомовні терміни, їх визначення англійською мовою та український відповідник.

Готові розробки окремих занять інноваційного методичного курсу було апробовано у межах групи розробників, а також під час проведення Зимової школи професійної майстерності в січні 2016 року, учасниками якої стали інші викладачі з ВНЗ-учасників

проекту. Матеріали усіх модулів та розроблених занять вивчалися незалежними експертами та учасниками Зимової школи. Раціональні рекомендації і побажання ураховано під час остаточного коригування матеріалів експериментальної програми.

Істотним є те, що проект «Шкільний вчитель нового покоління» має нормативно-документальний супровід, забезпечений Міністерством освіти і науки України. Так, було видано наказ Міністра освіти і науки С.М. Квіта № 871 від 12.08.2015 р. Про проведення педагогічного експерименту щодо методичної підготовки майбутніх вчителів англійської мови [2], згідно з яким в усіх ВНЗ-учасниках та низці інших ВНЗ та коледжах, що готують вчителя англійської мови, з 01.09.2015 р. розпочато впровадження експериментальної програми. У кожному з вказаних навчальних закладів розробляються експериментальні навчальні плани з урахуванням наскрізного характеру «Методики викладання англійської мови» та педагогічної практики, також формуються експериментальні групи і готується усе необхідне навчально-методичне забезпечення.

До початку безпосереднього навчання здобувачів вищої освіти за новою програмою заплановано і закінчення написання методичних рекомендацій та глосарію, і зустріч з ректорами навчальних закладів, що беруть участь в експерименті, і проведення ще однієї школи професійної майстерності. Важливим етапом у проведенні експерименту буде спостереження за його ходом та інтерпретація отриманих результатів, тобто встановлення впливу методичної дисципліни з новим змістом і педагогічної практики в новому форматі на фахову підготовку майбутнього вчителя англійської мови.

Таким чином, перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні ефективності занять з «Методики викладання англійської мови», проведених згідно з експериментальною програмою, та результатів педагогічної практики, яка має на меті закріплення отриманих на методичних заняттях вмінь здійснення професійної діяльності та формування комплексу компетентностей ефективного вчителя англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту: Закон України від 28 грудня 2014 року N 76-VIII [Електронний ресурс] // Ліга закон. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T140079.html
2. Про проведення педагогічного експерименту щодо методичної підготовки майбутніх вчителів англійської мови: Наказ Міністра освіти і науки С.М. Квіта № 871 від 12.08.2015 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2015-09-15/4385/nmo-871.pdf>
3. Шкільний вчитель нового покоління (допроектне базове дослідження). – Київ: Британська Рада, 2014. – 59 с.

Лещенко Т. О., Шевченко О. М.

*Вищий державний навчальний
заклад України «Українська медична
стоматологічна академія», м. Полтава*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Прагнення України до інтеграції в європейський освітній простір і зростаюча активність української вищої школи на міжнародному ринку освітніх послуг сприяють зростанню числа іноземних громадян, що навчаються у вишах країни.